

LLYFRYN
RHIFEDD

Prentisiaethau

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Coleg
Cymraeg
Cenedlaethol

1.2 - 2021

SUT I DDEFNYDDIO'R PECYN

Cynhwysa pob rhan gyflwyniad i esbonio camau'r pwnc er mwyn gallu cwblhau'r ymarferion a'r tasgau. Darllenwch y cyflwyniadau addysgol hyn yn drylwyr i sicrhau eich bod yn deall beth sy'n ofynnol yn y rhan penodol hwnnw.

Wedi'r esboniad, mae gwaith ymarferol a thasgau i'w cwblhau ym mhob rhan. Mae modd i chi gwblhau'r pecyn mewn rhannau felly cwblhewch y cyfan yn bwylllog gan gofio cymryd seibiannau rheolaidd.

Crëwyd y pecyn i gael ei ddefnyddio yn ddigidol ond os hoffech gopi caled, gallwch ei argraffu a'i lenwi â llaw.

Llenwch y blychau ar y tudalennau perthnasol ym mhob pwnc a dangoswch eich gwaith cyfrifo ar y tudalennau cyfrifo ar ddiwedd y pecyn. Gallwch gwblhau'r gwaith cyfrifo ar bapur ac yna mewnosod lluniau i'r tudalennau cyfrifo i gyd-fynd â'ch atebion.

Drwy'r pecyn hwn fe welwch chi nifer o elfennau gwahanol. Bydd rhai o'r rhain yn cynnwys gwybodaeth i'ch helpu, tra bod eraill - fel y blychau atebion a tudalennau cyfrifo - yn eich caniatáu i lenwi'r pecyn yn ddigidol.

Dyma gyflwyniad i'r elfennau yma:

GWYBODAETH BWYSIG

Drwy'r pecyn, fe ddewch chi ar draws y symbol yma. Mae'r rhain yn tynnu eich sylw at wybodaeth bwysig sy'n ymwneud â'r pwnc neu'r ymarfer.

Gallwch weld enghraifft lawn o un o'r blychau yma isod.

Sicrhewch eich bod yn eu darllen yn ofalus.

(Esiaml o flwch gwybodaeth bwysig)

Dewch o hyd i **frsamcan** y cwestiynau **CYN** eu hateb.

Dangoswch eich holl waith cyfrifo. (Gyrrwch luniau o'r gwaith hynny ar wahân os oes angen).

Gofynnwn i chi dalgrynnu eich atebion (pan yn briodol) i **2 le degol**.

Enghraifft 1:

$$\frac{1}{5} \times \frac{3}{4} = \frac{(1 \times 3)}{(5 \times 4)} = \frac{3}{20}$$

ENGHREIFFTIAU

Mae nifer o enghreifftiau wedi'u cynnwys o fewn yr adrannau gwahanol i helpu esbonio rhai o'r prosesau.

Gellir weld rhain wedi'u gosod mewn blychau fel hyn. Os ydych yn cael trafferth deall rhan o gwestiwn, neu sut i gyrraedd rhai atebion, gwnewch yn siŵr eich bod yn darllen yr enghreifftiau. Weithiau bydd mwy nag un i esbonio gwahanol brosesau!

YMARFERION - LLENWI ATEBION

Mae'r ymarferion i gyd yn eich caniatáu i lenwi'r atebion yn ddigidol yn y ddogfen. Er bod amrywiaeth mewn sut mae'r cwestiynau wedi'u gosod, mae'r blychau atebion i gyd wedi'u fformatio yr un peth i fod yn glir ble sydd angen i chi lenwi.

Dyma ambell i enghraifft o osodiad cwestiynau gwnewch chi ddod ar eu traws yn y pecyn:

Tasg

1. Mae Mirain yn seiclo 4.5km. **Sawol Bath mae hi'n seiclo?**
2. Mae Jess wedi rhodgi 5 millitri. **Sawol km mae hi wedi rhodgi?**
3. Mae Eleni angen carped newydd yn ei hydrefol fawr, mae hi'n penderfynu aros yn y maes i'w storio'n ddiogel a'i hysgu. **Faint yw hysgu mewn metr?**
4. Mae Ffion yn mynd i'r ysgol yn Awgust. Mae hi'n

Cwestiwn ac ateb un colofn.

1. Mae angen talgrynnu'r rhain i'r mil agosaf (1000):

a) 1345	=	<input type="text"/>	b) 4763	=	<input type="text"/>
c) 24987	=	<input type="text"/>	ch) 8420	=	<input type="text"/>
d) 7376	=	<input type="text"/>	dd) 5500	=	<input type="text"/>

Cwestiwn ac ateb aml-golofn.

Gall rhain fod yn 2-3 colofn.

Byddwch yn ofalus i roi'r ateb yn y blwch cywir!

6. Mae cyfarwyddiadau i wneud cymysgedd moctél yn dweud bod angen syrpp i sudd oren i lemonéd ar gymhareb o 1:9:5. Mae gen i jwg sy'n dal 1.5L.

- a) Sawol millilitr o syrpp sydd ei angen arna'i?
- b) Sawol millilitr o sudd oren sydd ei angen arna'i?
- c) Sawol millilitr o lemonéd sydd ei angen arna'i?

<input type="text"/>
<input type="text"/>
<input type="text"/>

Cwestiwn ac ateb aml-ran (a, b, c, a.y.y.b.)

Ar gyfer y cwestiynau yma, mae'r blychau ateb bob tro'n dilyn trefn y cwestiynau. Felly sicrhewch eich bod yn rhoi'r atebion yn y blychau cywir.

UWCHLWYTHO LLUNIAU

Am ambell i ymarfer, e.e llunio siartiau, fe welwch chi'r eicon yma o gamera. Pan welwch chi'r eicon yma mi fydd gofyn i chi uwchlwytho llun o'ch ateb yn uniongyrchol ar y dudalen.

LLYFRYN RHIFEDD
CYMAREBAU

Prentisiaethau

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Coleg
Cymraeg
Cenedlaethol

4 CYMAREBAU A GRADDDFA

Mae cymarebau yn dangos i ni sawl gwaith mae mesuriad o un peth yn cael ei gynnwys yn rhywbeth wrth gymharu gyda mesuriad o rywbeth arall.

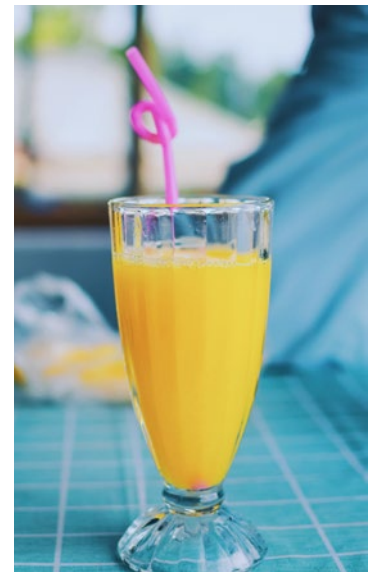
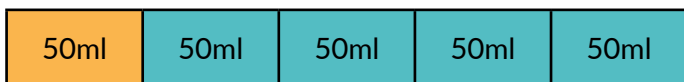
Er enghraifft:

Y cyfarwyddiadau ar botel o sgwash yw 1:4.
Mae hyn yn golygu felly bod 5 rhan hafal i gyd, 1 rhan ohono yn sgwash a 4 rhan yn ddŵr.

Felly, os ydw i'n llenwi gwydr 250ml gyda sgwash, rydw i angen i 1 rhan o'r 250ml fod yn sgwash, a 4 rhan ohono fod yn ddŵr.

250ml yw cyfanswm yr holl rannau gyda'i gilydd. Felly, os ydw i'n rhannu'r cyfanswm (250ml) gyda 5 (y nifer o rannau), byddwn yn darganfod beth yw mesuriad 1 rhan » $250\text{ml} \div 5 = 50\text{ml}$

Cofiwch! Mae gan bob 'rhan' mewn cymhareb yr un gwerth.

Cymhareb hafal

Os yw'r meintiau yn newid, mae'r gymhareb yn aros yr un peth a gallwn ei ddangos fel cymhareb hafal.

Mae'r gymhareb yn aros yr un peth ar gyfer gwneud jwg o sgwash: 1:4

Ar gyfer y gwydr, roedd pob rhan yn 50ml, ond beth os yw'r mesuriad o sgwash yn 200ml ar gyfer llenwi jwg?

Faint o ddŵr bydd angen?

I newid o 50ml i 200ml rydym wedi lluosu'r gymhareb gyda 4 i'w wneud yn gymhareb hafal o '4:16'

50ml	50ml	50ml	50ml	50ml
50ml	50ml	50ml	50ml	50ml
50ml	50ml	50ml	50ml	50ml
50ml	50ml	50ml	50ml	50ml

Gan fod pob rhan yn 50ml, mae angen lluosu pob rhan gyda 50:

$$4 \times 50 = 200\text{ml o sgwash}$$

$$16 \times 50 = 800\text{ml o ddŵr.}$$

Golyga hyn mai 1000ml sydd yn y jwg.

Gallwn ei ddangos fel gymarebau hafal o 1:4, 2:8, 3:12 neu 4:16

Gallai cymhareb hafal gael ei luosi i'w wneud mor fawr â sydd angen.

Graddfa

Mae graddfa yn cael ei ddangos gyda cholon ":" hefyd. Gallai un ochr o'r raddfa fod yn cyfeirio at fesuriad cynllun adeilad, a'r ochr arall yn cyfeirio at wir fesuriad yr adeilad. Neu wrth edrych ar fap, mae un ochr o'r raddfa yn cyfeirio ar y mesuriad ar y map a'r ochr arall yn cyfeirio at faint mae'r mesuriad hynny yn cynrychioli ar dir go iawn.

Enghreifft 1:

Os oes tŷ yn cael ei adeiladu, bydd cynllun yn cael ei lunio i sicrhau bod digon o le ar y plot o dir. Os yw'r cynllun yn cael ei lunio ar raddfa o 1:100, golyga hyn bod pob 1cm ar y cynllun yn cynrychioli 100cm (neu 1 metr) o'r gwir fesuriad.

Ar y cynllun, os yw'r ystafell yn mesur 5cm x 7cm, gwir fesuriad yr ystafell bydd 500cm (5m) x 700cm (7m).

CYNLLUN	:	GWIR ADEILAD
1cm	:	100cm
5cm (x 5) x 7cm (x 7)	:	500cm (x 5) x 700cm (x 7)

Sut gawsom y canlyniadau hyn?

Hyd: $1 \times 5 = 5:100 \times 5 = 500\text{cm}$

a Lled: $1 \times 7 = 7:100 \times 7 = 700\text{cm}$

Enghreifft 2:

MAP	:	GWIR FESURIAD Y LLWYBR
2cm	:	250,000cm (2.5km)
6cm (x 3)	:	750,000cm (x 3) (7.5km)

Ar fap, os yw'r raddfa yn 2:250,000 golyga hyn fod pob 2cm yn cynrychioli 250,000cm (2,500 metr neu 2.5km).

Wrth ddefnyddio'r raddfa yma, os ydych chi'n bwriadu mynd am dro ac mae'r llwybr yn mesur tua 6cm ar y map, gwir hyd y llwybr yw: 7.5km ($2 \times 3 = 6:2.5\text{km} \times 3 = 7.5\text{km}$).

Enghreifft 3:

MAP	:	GWIR FESURIAD Y LLWYBR
2cm	:	250,000cm (2.5km)
5cm (x 2.5)	:	625,000cm (x 2.5) (6.25km)

Os yw'r llwybr yn mesur 5cm, gwir fesuriad y llwybr yw:

6.25km ($2 \times 2.5 = 5:2.5\text{km} \times 2.5 = 6.25\text{km}$).

Neu os ydym yn gwybod faint mae 2cm yn cynrychioli, gallwn ei haneri i ddarganfod faint mae 1cm yn cynrychioli: 1:125,000, yna ei luosi $1 \times 5 = 5:1.25\text{km} \times 5 = 6.25\text{km}$).

Ymarfer

1. Ar drip ysgol, mae angen 1 oedolyn i bob 6 plentyn, felly mae'n cael ei ddangos fel cymhareb o 1:6.

a) Os oes 42 plentyn yn mynd, sawl oedolyn sydd eu hangen?

b) Sut gallwch ddangos hwn fel cymhareb hafal?

oedolyn	plentyn	plentyn	plentyn	plentyn	plentyn	plentyn
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

2. Y gymhareb o hylif golchi i ddŵr yw 1:5 i greu cymysgedd golchi ffenestri.

a) Faint o hylif golchi sydd ei angen ar gyfer llenwi potel 750ml?

b) Faint o hylif golchi sydd ei angen os ydw i eisiau llenwi potel 1500ml?

c) Sut gallwch ddangos hyn fel cymhareb hafal?

hylif golchi	dŵr	dŵr	dŵr	dŵr	dŵr
--------------	-----	-----	-----	-----	-----

3. Mae Siwan eisiau archebu llun sydd ganddi i gael ei chwythu'n fwy o faint. Y raddfa o'r maint yw 1:19. Mesuriad y llun sydd ganddi yw 10cm × 15cm.

Beth fydd maint y llun ar gynfas?

10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15
10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15	10 × 15

4. Mae dylunydd yn dylunio cynllun parc. Mae pob mainc mae'n gosod ar y cynllun yn mesur 1.8cm. Y raddfa o'r cynllun i'r parc go iawn yw 1:50.

Beth fydd gwir fesuriad pob mainc yn y parc?

5. Mae Bethan yn rhannu £250 gyda'i phlant ar gymhareb o 2:3:5.

Faint o arian mae pob plentyn yn cael?

6. Mae cyfarwyddiadau i wneud cymysgedd moctel yn dweud bod angen syrff i sudd oren i lemonêd ar gymhareb o 1:9:5. Mae gen i jwg sy'n dal 1.5L.

a) Sawl mililitr o syrff sydd ei angen arna'i?

b) Sawl mililitr o sudd oren sydd ei angen arna'i?

c) Sawl mililitr o lemonêd sydd ei angen arna'i?

7. I wneud cacennau grawnfwyd, y gymhareb o siocled i grawnfwyd yw 4:3. Mae 60g o siocled mewn 8 cacen fach.

a) Sawl gram o rawnfwyd sydd ei angen arna'i?

b) Os oes gen i 240g o siocled, faint o gacennau ydw i'n gallu gwneud?

8. Rydych yn mynd ar drip ysgol i ganolfan awyr agored. Y gymhareb ar gyfer y nifer o oedolion i blant yw 1:8. Golyga hyn bod rhaid cael o leiaf 1 athro ar gyfer pob 8 plentyn. Mae'n costio £5 y plentyn a £7 yr oedolyn i fynd mewn i'r ganolfan.

a) Mae 36 plentyn yn mynd, sawl oedolyn sydd rhaid bod yno?

b) Faint fydd cyfanswm y gost mynediad i bob un ohonyn nhw fynd i'r ganolfan?

9. Mae £336 angen ei rannu rhwng 4 person ar gymhareb o 1:2:4:5.

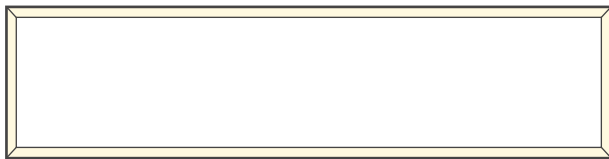
Faint o arian fydd pawb yn cael?

10. Mae 883 o weithwyr mewn ffatri. Mae 346 ohonynt yn ferched a 537 yn ddynion.

Beth yw **brasamcan** y gymhareb o weithiwr merched i fechgyn ar ei ffurf symlaf?

11. I ddilyn canllawiau cyfreithiol adeiladu, mae angen i bob ystafell wely gael ffenest ar gymhareb o 4:1 ar y lleiaf. Hyd a lled y ffenest yw'r gymhareb.

Faint ddylai hyd y ffenest fod?

Hyd = ?mm

Lled = 300mm

12. Mae rysâit ar gyfer gwneud cremogau yn gofyn am ddarnau siocled, fflŵr/blawd a llaeth ar gymhareb o 1:3:2.

a) Mae gen i fesuriad 3 cwpan o laeth. Faint o ddarnau siocled sydd ei angen arna'i?

b) Faint o fflŵr/flawd sydd ei angen arna'i?

13. Mae rysâit tarten afal a mwyar duon yn gofyn am afal a mwyar duon ar gymhareb o 2:3. Mae cyfanswm pwysau'r ffrwythau yn dod i 750g.

a) Faint yw pwysau'r afalau?

b) Faint yw pwysau'r mwyar duon?

14. Mae Sara yn addurno ei thŷ. Mae hi'n gwneud cynllun o beth hoffai ar bapur ac mae'n cael ei lunio ar raddfa o 1:25. Yn y llun, mae'r mesuriad o'r llawr i'r to yn 10cm.

Beth yw'r gwir fesuriad o'r llawr i'r to?

15. Mae 640 myfyriwr mewn ysgol. Mae angen o leiaf 1 athro i bob 30 myfyriwr.

Sawl athro sydd rhaid bod yn yr ysgol?

LLYFRYN RHIFEDD
TUDALENNAU
YCHWANEGOL

Prentisiaethau

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Coleg
Cymraeg
Cenedlaethol

1.2 - 2021

Tudalen Cyfrifo

Defnyddiwch y dudalen yma i ddangos eich holl gyfrifo am gwestiynau y pecyn hwn.

Nodwch yn y blwch i'r dde at ba dudalen o'r pecyn mae eich atebion yn cyfeirio, a sicrhewch eich bod yn nodi rhif y cwestiwn ar ddechrau pob ateb.

ADRAN

TUDALEN

Cwestiwn

Cyfrifo

Tudalen Cyfrifo - Uwchlwytho Llun

Os ydych wedi gwneud gwaith cyfrifo ar bapur, cymerwch lun ohono a'i uwchlwytho i mewn i'r blwch isod. Sicrhewch eich bod yn nodi rhif y cwestiwn ar ddechrau pob ateb.

Nodwch yn y blychau i'r dde at ba adran dudalen o'r pecyn mae eich atebion yn cyfeirio.

ADRAN	TUDALEN

Cyfrifo - Uwchlwytho Llun

Tudalen Cyfrifo - Uwchlwytho Llun

Os ydych wedi gwneud gwaith cyfrifo ar bapur, cymerwch lun ohono a'i uwchlwytho i mewn i'r blwch isod. Sicrhewch eich bod yn nodi rhif y cwestiwn ar ddechrau pob ateb.

Nodwch yn y blychau i'r dde at ba adran dudalen o'r pecyn mae eich atebion yn cyfeirio.

ADRAN	TUDALEN

Cyfrifo - Uwchlwytho Llun

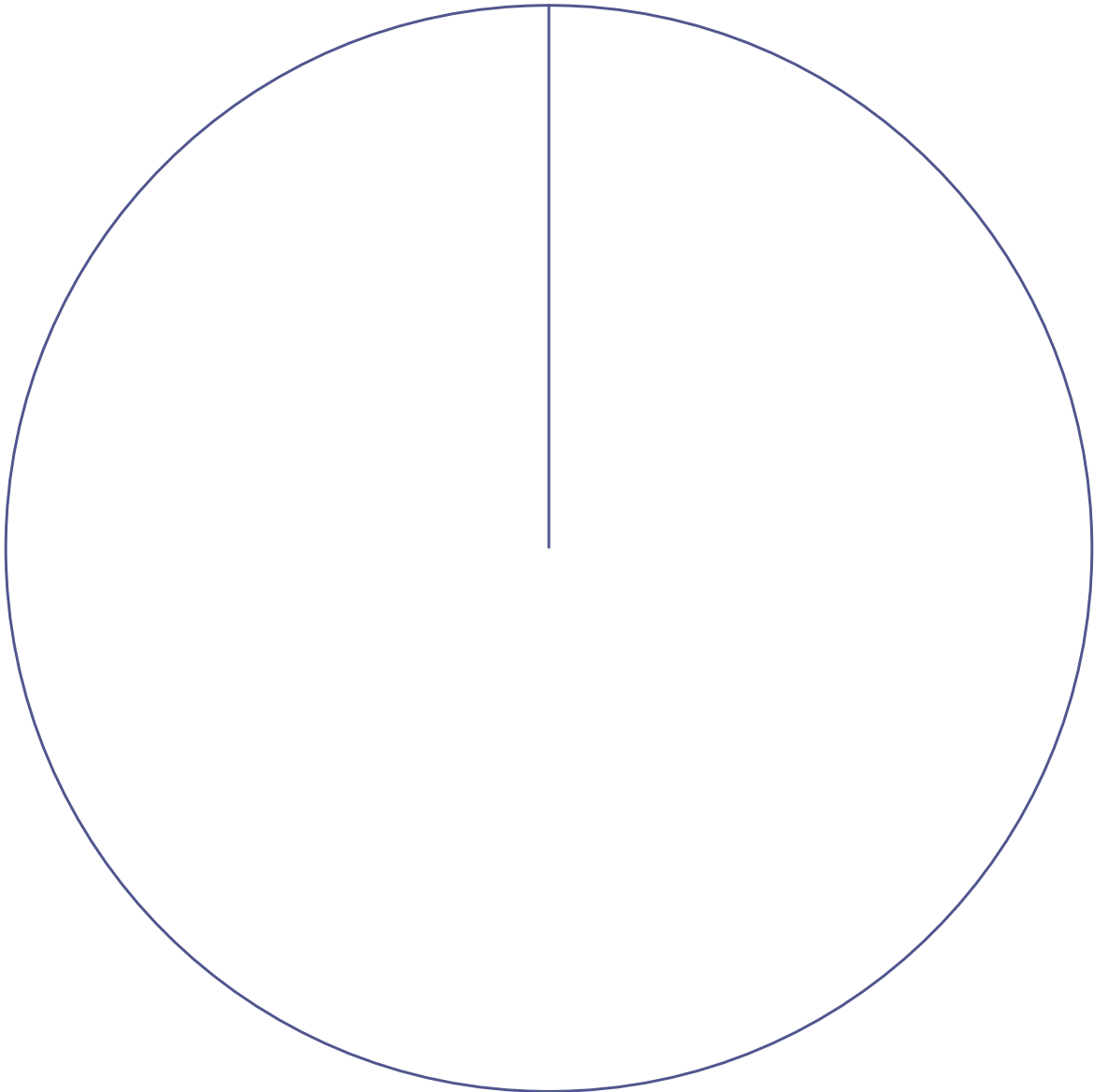
Tudalen Cyfrifo

Defnyddiwch y dudalen yma i ddangos eich holl gyfrifo am gwestiynau y pecyn hwn.

Nodwch yn y blwch i'r dde at ba dudalen o'r pecyn mae eich atebion yn cyfeirio, a sicrhewch eich bod yn nodi rhif y cwestiwn ar ddechrau pob ateb.

ADRAN	TUDALEN

Cwestiwn	Cyfrifo

Tudalen Cyfrifo

Defnyddiwch y dudalen yma i ddangos eich holl gyfrifo am gwestiynau y pecyn hwn.

Nodwch yn y blwch i'r dde at ba dudalen o'r pecyn mae eich atebion yn cyfeirio, a sicrhewch eich bod yn nodi rhif y cwestiwn ar ddechrau pob ateb.

ADRAN	TUDALEN

Cwestiwn	Cyfrifo

